

Cosmina Spânoche

SERAPHINIANA

Cuprins

<i>Stau la fereastră</i>	<i>5</i>
<i>Sufocare</i>	<i>25</i>
<i>Ieșirea din neant.....</i>	<i>111</i>
<i>Seraphiniana</i>	<i>139</i>

Stau la fereastră

Mă simt devenind din ce în ce mai umană. Pășesc cu tălpile goale pe țevile late de oțel ce se țin deasupra atelierului meu asemenea unei pânze de păianjen. Un picior aliniat perfect în fața celuilalt, brațele întinse în lateral pentru echilibru. O săritură și nisipul de sub mine se împrăștie în lături. În capătul celălalt al atelierului, ajutorul meu cu tendințe antisociale atașează încă un braț unui robot lucrător. Cablul ce îl conectează la curent îl ține prizonier într-un cerc cu diametrul de doi metri, ca pe un câine în lesă.

Cu privirea scanez mormanele de metal și cablurile împrăștiate pe jos, deși știu că nu voi găsi ceea ce caut. Brațul meu stâng e complet ruinat. Marea problemă e că nu am piese de rezervă compatibile cu ale mele. Privind în jur încerc să invoc inspirația divină să suplinească acest neajuns.

Mi-a trecut prin minte inclusiv să profanez corpul lui Joseph – microchipul este distrus, dar restul pieselor sunt în stare perfectă – însă conștiința nu m-a lăsat să o fac. Mă întreb dacă acest lucru greu de definit, conștiința, mi-a fost programat în circuite sau dacă este ceva ce am căpătat pe parcurs.

Inspirația nu vine, dar altceva îmi atrage atenția. Pe biroul ruginit, între un cap neterminat de lucrător și o cutie de

șuruburi stă aprinsă holograma unei știri de mai bine de zece ani. Titlul, *Noul model de androizi – un pas spre câștigarea războiului*, strălucește deasupra unei poze în care apar și eu, înghesuită printre alți zece semeni de-ai mei.

Mă las ușor pe nisipul cald și închid ochii. Asemeni mandlei lui Proust, holograma mă transportă în trecut. De amar de vreme nu mai e nimic de făcut aici, decât să depeni amintiri.

Cu zece ani în urmă eram vârful piramidei tehnologice. Acum, constat, suntem doar niște vestigii. La acea vreme omenirea intrase în război cu o rasă extraterestră mult mai numeroasă, așa că a trebuit să suplimenteze armata prin tehnologie. De partea Pământului, Al Treilea Război Intergalactic s-a purtat 90% cu roboți. Au luat locul soldaților, inginerilor, bucătarilor, lucrătorilor în fabrici, iar singurele posturi rămase pentru oameni în mașina de război erau cele de conducere și supervizare. Rolul meu ca robot era să construiesc alți roboți, mai puțin avansați. Mereu mi-am făcut munca perfect.

Îmi amintesc că în ultimele mele zile pe Pământ, o bună parte din oamenii civili se temeau că androizii vor deveni conștienți de sine și vor aduce sfârșitul umanității. Până de curând eram convinsă că se înșelau. Cei ce ne-au creat și-au luat măsuri de precauție: nu ne-au înzestrat cu empatie, dragoste, frică ori imaginație. În alte cuvinte, nu aveam instinctul de conservare și dorința de supremație specifică făpturilor umane.

Aceste lucruri sunt un atu pentru o rasă, dar o slăbiciune pentru un individ. În sufletul fiecărui artist stă ascuns Pigmalion. Un pictor pune dragoste în fiecare dâră de vopsea. Un sculptor își mângâie statuia asemeni unei iubite. Un scriitor împărtășește dornic agonia personajelor sale.

Și creatorul meu m-a iubit pe mine. În secret mi-a oferit un dar, și anume dragostea pentru literatură. Când stăteam

întinsă pe masa de lucru, cabluri revărsându-mi-se din piept, ascultam amândoi un roman citit. Noaptea târziu stăteam în laborator, printre trupurile inconștiente ale altor androizi puși la încărcat, și citeam din Pușkin, Neruda, Shelley, Hemingway... Apoi am ajuns să devorez singură peste patru cărți pe zi. Cu ce folos? Nu pot produce eu însămi literatură. Acesta a fost un capriciu pur uman.

Într-o zi i-am cerut să-mi citească din poeziile Sylviei Plath. Explicarea unei dorințe este un semnal de alarmă că un android și-a depășit atribuțiile și că trebuie reprogramat sau distrus. Nu a făcut niciunul dintre aceste lucruri. În schimb, m-a numit Sylvia.

La scurt timp după, am fost repartizată pe o planetă piti-că din capătul celălalt al galaxiei pentru a-mi îndeplini rolul în război. Singura dată când i-am văzut suprafața a fost la venire. O pustietate roșie, cu atmosferă bogată în sulf, mai mult un bolovan cu orbită fixă decât o planetă. Singura construcție de pe ea era un turn cu baza în măruntaiele pământului și cu vârful în mezosferă. Datorită aceluia turn planeta a căpătat numele de Babilon.

Cum am aflat pe drum spre noua mea casă, aceea era una dintre bazele secrete ale omenirii în cel de-al Treilea Război Intergalactic. Ascunsă într-o anomalie cosmică în care se putea intra doar știind coordonatele exacte și ieși doar dacă o navă umană deschidea drumul din exterior, pe Babilon se fabricau rachete, bombe, lasere și toate felurile de arme de distrugere în masă inventate de om.

Eram în total douăzeci și cinci de androizi repartizați acolo, fiecare cu munca sa. Rolul meu era să construiesc roboții lucrători care la rândul lor construiau acele arme. Mi-au displicut mereu oamenii care insistau cu ignoranță că între androizi și roboții lucrători nu există nicio diferență. Lucrătorii sunt simple ghiare mecanizate, mormane de metal fără

mințe. Noi am fost creați după chipul și asemănarea Sa, a omului.

Printre noii mei colegi m-am simțit cum nu se putea mai bine. Lucram împreună în armonie și ne încărcam împreună bateriile o dată la 48 de ore, standard, de la sursa centrală de energie. Fiecare avea personalitatea lui proprie, personalitate adecvată și aprobată de un consiliu, desigur. Eu am avut circuitele rescrise temporar pentru evaluare, ar fi însemnat moartea pentru creatorul meu dacă îmi scăpa vreun cuvânt despre activitățile noastre culturale, ceea ce făcea totul mai palpitant. Singurul lucru care mă deranja era faptul că ne refeream unul la celălalt după numărul de serie. Ori eu nu sunt 224152, sunt Sylvia. Am rezolvat această problemă rapid, oferindu-le nume tuturor. Un alt semnal de alarmă este când un android încearcă să emuleze comportamentul uman. Dar din moment ce nu eram verificați din exterior decât o dată la trei săptămâni, standard, nu a dat nimeni verdictul să fim distruși sau reprogramați. Privind înapoi, acela a fost primul pas spre catastrofa în care ne găsim acum.

Dar în fine. Am crezut că ar fi o idee genială să-i numesc pe ceilalți după scriitori celebri, la fel cum am fost numită eu. Ofițerul nostru în comunicații, cel care dădea raportul oamenilor și care, într-un fel, ne superviza pe noi toți, a primit numele de William. Care altul decât Shakespeare? Astronomul nostru era Lucian, de la Lucian Blaga, pentru că munca lui avea de a face cu Universul și, prin extrapolare, cu misterele lui (niciunul dintre noi nu avea capacitatea de a înțelege filozofia, dar mă foloseam de ce aveam la îndemână). Responsabilul de aprovizionare era Mary (Shelley), responsabilul de întreținere era Ryunosuke (Akutagawa), cartograful era Kurt (Vonnegut).

Un caz nefericit a fost cel al armurierului nostru, pe care l-am numit după Serghei Esenin. La început nu avea nimic

în comun cu poetul satului, nici nu avea idee ce era un sat. Cu câteva zile înainte să propun acest botez literar, Serghei căzuse de pe un laser în timp ce îl inspecta și nu ne-am dat seama că i se defectase ceva la microchip decât atunci când a început să dea semne de „comportare antisocială”. Din când în când debransa etaje întregi de la sursa de energie, îmi sabota lucrătorii ori fura lucruri necesare și le ascundea în cel mai întunecos cotlon pe care îl găsea, fără a putea spune de ce când era pus să dea socoteală.

Aceste fapte, nu foarte grave la început, dar care au escaladat în timp, mi-au adus aminte de două poezii de Esenin pe care le citisem obsesiv pe Pământ, regretând faptul că nu aveam paleta de emoții umane necesară pentru a le înțelege. Poeziile erau *Mi s-a urât trăind în țara mea* și *Garduri vechi, urzici îngălbenite*, ambele tratând impulsul inexplicabil, fermecător, de a comite crime doar de dragul de a le comite și plăcerea melancolică de a suferi de pe urma lor. Mult timp m-am întrebat dacă asta era o boală specifică umanității sau ceva împământat în structura ADN-ului lor. Începeau oamenii războaie doar pentru a omori? Ucideau oamenii doar din impulsul de a o face? În unele cazuri, răspunsul era da. Explicația încă îmi scapă.

Eu eram cea mai în măsură să încerc să-i repar microchipul. Înainte să încep, l-am bătut pe umăr prietenește și l-am întrebat în glumă „Tu, sufletețul maicăi, Serioja, ce-i cu tine?” Pe măsură ce lucram mi-a trecut chef de glume. Tot îmi băteam capul dar nu reușeam să-mi dau seama ce avea sau cum să-l repar. Totuși, nu mi-am făcut griji prea mari. Într-o săptămână standard urma să dăm raportul și aveau să-l repare oamenii. L-am ținut pe bietul Serghei sub observație și totul a fost bine pentru un timp.

Cel care mi-a dat cel mai mult de lucru în alegerea numelui a fost Joseph, dar voi reveni la el la vremea potrivită.

Cert este că nu am mai apucat să dăm raportul. La trei zile standard de când Serghei a început să ne facă probleme, am primit un mesaj pompos de pe Pământ, completat cu muzică de fanfară pe fundal, care ne anunța că Al Treilea Război Intergalactic s-a sfârșit cu victoria omenirii și care ne mulțumea pentru munca pe care am depus-o. În acel moment am uitat de toate relele. Bietul Serghei mai avea puțin și îmi plângea în brațe.

În săptămânile care au urmat am făcut inventarul, am evaluat producția și surplusul rămas, am încărcat navele pentru întoarcerea acasă. Pentru câteva luni bune Will a încercat aproape zilnic să ia legătura cu Pământul pentru a stabili data evacuării, fără succes. „Un imperiu cu 2574 de baze pe tot întinsul Galaxiei nu are timp de noi fix acum,” ne-a spus când Feodor (Dostoievski) și-a exprimat îngrijorarea. Am fost cu toții de acord. Trebuia să avem răbdare. Ce nu ne-a spus Will decât mult mai târziu a fost că legătura cu Pământul fusese întreruptă permanent.

În astfel de situații, un android este programat să-și închidă bateria și să aștepte să fie reanimat de oameni. A fost păstrarea aceluia secret un act de revoltă? Ce-l împinsese să ia o astfel de decizie? Îi plantase oare Pigmalion al lui un sâmbure de disidență în circuite?

Patru ani am așteptat. Androzii au o răbdare formidabilă. Cu lucrătorii într-o stare continuă de inerție, mi-am găsit de muncă încercând să îl repar pe Serghei. Aveam nevoie de liniște pentru a lucra, iar laboratorul meu de la etajul 147, cu ceilalți androizi mișunând fără treabă pe acolo, nu-mi oferea acest lux. Așa că m-am mutat la subsol, iar Joseph (care pe atunci se numea Ernest, de la Ernest Hemingway) s-a oferit să mă asiste în cazul în care Serghei scăpa de sub control.

Atelierul de la subsol a devenit casa mea permanentă. Nu era altceva decât un hangar de o întindere extraordinară, cu țevi late de oțel creând un păienjeniș la doi metri sub plafon

și cu becuri oferind lumină slabă. Podeaua de metal era acoperită în întregime cu un strat de nisip și praf de jumătate de metru care se așezase în dune rotunde, dând impresia unui deșert amenajat în interior, rămășițe de la construcție pe care nimeni nu le strânsese.

Și prezența lui Joseph a fost binevenită. Eu nu fusesem construită pentru luptă. Am puțin peste 1 m 60 și arăt cum îmi imaginez că arăta Daisy Buchanan din Marele Gatsby. Serghei, în schimb, era construit ca un tanc și avea apucături violente, dar Joseph era construit ca un munte și putea să intervină înainte să se întâmple ceva nedorit.

În timp ce lucram le vorbeam (sau îmi vorbeam mie însămi?) despre literatură. Le-am povestit despre *Rinocerii* lui Ionesco, iar povestea l-a prins pe Serghei destul de mult încât să stea cuminte timp de cinci ore. Joseph m-a ascultat fără să scoată un cuvânt, de la început până la sfârșit, apoi mi-a spus ceva ce m-a frapat:

— Poveștile nu au nicio utilitate practică în domeniul tău. De ce ai fost programată așa?

— Un artist pune în orice operă câte puțin din umanitatea sa. Sunt sigură că și tu ai ceva fără utilitate în tine. Muzică? Pictură? Istorie? Poate că ai fost creat după chipul unui frate, unui iubit, unui actor celebru. Nu există creație impersonală.

— Asta este împotriva regulamentului. Cine te-a făcut trebuie raportat.

Mi-am mușcat limba și am aruncat șurubelnița în nisip.

— Raportează-l dacă ai cui!

Până a trebuit să urcăm ca să ne încărcăm bateriile am lucrat în tăcere. Eu tot la literatură mă gândeam. Mă frustra faptul că nu aveam nici piesele și nici cunoștințele necesare pentru a repara un model atât de avansat. În cap îmi răsunau versuri din poemul meu preferat, *I sit by the window* de Joseph Brodsky:

*Subiect loial al acestor vremuri de mâna a doua,
admit cu mândrie că cele mai bune idei ale mele
sunt de mâna a doua.*

Aici îl înțelegeam, în felul meu. Îmi blestemam lipsa de imaginație și capacitatea limitată de inovare.

Revenind la Eugene Ionesco, Serghei a fost primul nostru rinocer, cel care galopa furios prin piața mare. Bomba s-a detonat când, într-un acces de manie, a început să urle frica cu care toți ne luptam: faptul că am fost abandonați în momentul în care am devenit inutili pentru Imperiu. Margaret (Mitchell) și-a deconectat bateria conform procedurii, iar Bogumil (Hrabal) i-a urmat exemplul. Toți ceilalți am ignorat și am continuat să fim activi.

Acela a fost punctul în care nu mai puteam pretinde că vom fi salvați. Am fost abandonați ca un tanc distrus pe un câmp de bătălie sau ca o mină de teren nedetonată. Au apărut din ce în ce mai mulți rinoceri. Italo (Calvino) a început să plângă (fără lacrimi pentru că nu suntem dotați cu glande lacrimare), Alexandr (Pușkin) asambla obsesiv rachete balistice în disperarea de a nu fi inutil pentru Imperiu, iar Carmen (Silva) mi-a distrus câțiva lucrători într-un act de revoltă împotriva unor stăpâni pentru care am dat totul, dar care nu ne-au oferit nimic în schimb.

Eu m-am izolat în subsol, dar nici acolo nu aveam liniște. Zilnic cineva bătea în ușa mea, urla, implora să ies, pentru că devenise insuportabil de pustiu acolo sus. Fără Margaret și Bogumil, pe care nimeni nu îndrăzne să-i reconecteze, și cu Serghei pe care îl apuca amocul din ce în ce mai des, rămăsesem 23 de pseudo-oameni naufragiați într-o anomalie cosmică. Într-un final, am găsit o soluție provizorie care să calmeze puțin spiritele și care să mă țină și pe mine la adăpost de rinocerism.

Mi-am încărcat bateria înaintea tuturor și, în timp ce restul erau inconștienți și conectați la sursa de energie, am transportat la subsol doi roboți lucrători, piese de schimb și fâșii de tablă. După două săptămâni de lucru în care nu mai văzusem pe nimeni în afara dăților în care urcam pentru reîncărcare, am ieșit din atelier cu produsele finite – doi lucrători obișnuiți, dar remodelați în chip uman – Adam și Eva. Nu aveau inteligență sau capacitatea de a vorbi, dar perspectiva de a vedea mai multe fețe umane i-a făcut pe ceilalți să suporte mai ușor singurătatea. Astfel, am readus rinocerii înapoi la umanitate.

A urmat o perioadă pe care oamenii ar numi-o „epocă de aur”. Semenii mei și-au regăsit utilitatea, concept vital pentru un android. Fusesem creați pentru a fi utili, iar lipsa utilității lăsa loc doar pentru deconectare.

Am convins câțiva colegi să mă ajute să mut totul din laboratorul de la etajul 147 la subsol. Pe o rampă special construită veneau de sus lucrători arătând ca niște ghiare industriale și urcau înapoi arătând a oameni de toate rasele și vârstele. Am transformat doi lucrători inclusiv în copii. Au fost priviți în mod curios când i-am prezentat pentru că mulți dintre cei 22 nu văzuseră vreodată un copil, dar s-au obișnuit cu ei într-un sfârșit. Nu am vrut să-i pun la linia de asamblare unde fuseseră inițial deoarece copiii nu trebuiesc puși la muncă, așa că le-am făcut o minge din cârpe și acum o aruncă de la unul la altul în continuu, zi și noapte, pe aceeași traiectorie, fără alt sunet în afară de cel al materialului lovindu-se de metal.

Îmbătat de euforia de după disperare, Will a adunat toți inginerii, astronomii și piloții și a anunțat într-un consiliu impromptu la ultimul etaj că nu vom mai aștepta oamenii să vină după noi, ci vom găsi o cale de a evada noi înșine.

Este de menționat că ultimul etaj era imaginea diametral opusă a subsolului. Subsolul era un deșert încapsulat în mă-

runtaiele pământului și, destul de potrivit, lutul din care se nașteau ființe imperfecte în chipul celor superioare. Datorită mie, creația divină a coborât cu o treaptă: Dumnezeu a creat omul, omul a creat androidul, iar eu, ca un Dumnezeu de metal, am dat chip uman lucrătorilor.

Ultimul etaj, pe de altă parte, se înălța la sute de kilometri în Atmosferă și avea acoperișul în formă de cupolă, din sticlă, pe unde răzbătea lumina stelelor și galaxiilor îndepărtate. Prin cupolă străpungea un laser masiv, cel care îi dereglaze circuitele lui Serghei, postat acolo în cazul în care un corp străin, neaprobat, reușea să pătrundă în buzunarul nostru de Univers. Babilon conținea astfel Pământul și Cerul, nașterea și accederea spre un plan superior, alpha și omega.

O altă plăcere a acestei perioade înfloritoare a fost faptul că am descoperit ce avea Joseph (pe care pe atunci îl chema tot Ernest) uman în el: solitudinea.

Când am renunțat să mai cotrobăi prin circuitele lui Serghei, Joseph a continuat să stea cu mine la subsol. El modela corpurile lucrătorilor, eu le ciopleam chipurile. Nu-i mai vorbeam despre literatură. Nu mai vorbeam despre nimic, de fapt. Nisipul vibra doar datorită flexului și a mașinii de sudură.

Primele cuvinte pe care mi le-a spus, după jumătate de an de tăcere, au fost:

- Ce știi despre singurătate?
- De unde ai aflat de singurătate?
- Tot de la tine.

Ajunsesem la concluzia că știam mai multe despre singurătate decât majoritatea oamenilor și nici măcar nu era ceva ce ar fi trebuit să fiu capabilă să simt.

— Există pustnicie și există înstrăinare. Prima este să fii singur, dar în armonie cu tine însuși. A doua este să fii înconjurat de oameni, de roboți, dar să te simți izolat de toată lumea.

— Înstrăinarea este un refuz. Nu neapărat unul conștient, a spus el, ceea ce m-a luat prin surprindere. Totul în lumea asta se bazează pe schimb. M-am săturat să fiu util și să ofer. M-am săturat să primesc. Cu cât încerc mai mult să mă identific cu locul meu și cu munca mea, cu atât mă încearcă un sentiment mai puternic de revoltă pentru că ceea ce fac este inutilitate travestită în utilitate.

— De-aia preferi să stai aici cu mine și nu sus cu ceilalți?

— Nu știu cum o simți tu, dar pe mine înstrăinarea mă apasă în asemenea hal încât îmi vine să-mi smulg bateria din piept. Aici greutatea se amplifică. Oferă un calm greu de descris să știi că te dedici unei munci de care ești conștient că este inutilă. Și oferă și mai mult calm să stai lângă o persoană care nu-ți cere nimic și căreia nu-i ceri nimic în schimb. Cineva cu care să poți sta în liniște fără ca liniștea să fie apăsătoare.

Am lăsat jos mașina de sudură. În mână i-am luat mâna la fel de rece și de aspră ca a mea. Puteam simți într-adevăr ceva sau simulam doar ce citisem în cărți? Nu eram sigură. Dar simțeam că asta trebuia să fac. Curentul electric îmi încingea circuitele și i-am cuprins brațul cu ambele mâini, apoi m-am cuibărit la pieptul lui. Am ajuns să stăm amândoi întinși pe nisipul cald, nescoțând o vorbă, simțind vibrațiile celuiilalt prin propria piele sintetică.

I-am recitat din memorie *I sit by the window* de Joseph Brodsky și l-am văzut pentru prima oară zâmbind. I-am dăruit noul nume, iar el a acceptat sărutându-mi obrazul.

Stau la fereastră. Afară, un plop.

Când am iubit, am iubit profund. Nu a fost des.

Lucrătorii mei prindeau praf la liniile de asamblare. Și copiii adunaseră praf pe umeri și pe vârful nasului. Nimănu nu-i păsa. Construiam în continuare.